List 52. **NOVICE** Tečaj LVII.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 29. decembra 1899.

Vabilo na naročbo „Novic“.

Leto se bliža svojemu koncu in bliža se čas, da se bodo čitatelji zopet morali odločiti, kake liste naj si naroče za bodoče leto. Ker se je zadnji čas slovensko časopisje močno pomnožilo, ni to več lahka stvar.

„Novicam“ ni treba razvijati svojega programa, ker je že dovolj znan. Njih program je znani stari slovenski program, katerega so se držali dr. Bleiweis, dr. Costa, dr. Toman in Svetec katerega zastopnik je sedaj dež. odbornik ces. svetnik Murnik in kateremu so „Novice“ bile zveste v najtežavnejših časih. Hodile bodo nekako srednjo pot in boja ne bodo iskale, a vendar odločno branile slovensko narodno stališče proti vsakomur.

Poganjale se bodo odkritosrčno za najširšo in neposredno volilno pravico, kakor so se dosedaj najdoslednejše izmej vseh slovenskih listov, ker so prepričane, da bodo postavodajni zastopi tem bolje izražali pravo mnenje naroda, čim bolje bo vsem stanovom omogočeno, izražati ob volitvah svoje mnenje.

Smatrale bodo za svojo nalogo, zagovarjati koristi srednjih in nižjih stanov. Posebno pozornost bodo obračale na koristi našega kmeta in doslej popolnoma zapuščenega obrtnika. Ta dva stanova sta stebra našega naroda. Posebno kmet nima pri nobenem narodu tacega pomena, kakor pri našem. Naš kmet ni samo tisti, ki druge stanove preskrbuje z živežem, temveč najboljši možje našega naroda so se rodili v kmetskih hišah, naši najboljši pisatelji, učenjaki, politiki so največ iz kmetskih hiš, tako da lahko rečemo, da je kmet rešil našo narodnost.

V mestih je pa najvažnejši obrtni stan. To je jedini nezavisni stan, na katerega se moremo Slovenci zanašati, zato je pa dolžnost slovenskih politikov in časopisov, da ne pozabljajo koristi tega stanu. Slovenski obrtniki nimajo doslej svojega strokovnega lista. Z ozirom na to in po inicijativi gosp. ces. svetnika Murnika, ki nadzoruje list, posvečevale bodo „Novice“ v prihodnje posebno pozornost obrtnikom in obrtniškim zadevam in pričakujejo, da se jih obrtniki tesno oklenejo.

„Novice“ bodo v novem letu v jedrnatih in stvarnih člankih pojasnjevale vsa politična vprašanja. Posebno pozornost bodo obračale kakor dosedaj slovenskim in slovanskim vprašanjem. Poganjale se bodo z isto odločnostjo za narodno jednakopravnost in narodne pravice avstrijskih Slovanov, kot so se vedno v njih polstoletnem obstanku.

Skrbele bodo pa tudi za pouk kmeta in obrtnika. Pri tem mislijo posebno pozornost obračati novim iznajdbam ter so si pridobile več izvrstnih sotrudnikov, v prvi vrsti ces. svetnika Murnika in obrtnika M. Kunca. V poučnem in zabavnem delu bodo skrbele za primerno poučno in zabavno gradivo.

Splošno se bodo „Novice“ trudile v novem letu vsestranski zadovoljiti svoje čitatelje, do katerih se obračajo s prošnjo, da jim ostanejo zvesti v novem letu in še kaj novih naročnikov pridobe.

Dolžnost je pa, da izrekamo koncem leta tudi zahvalo vsem sotrudnikom in jih prosimo naj nam ne odreko svoje pomoči v novem letu. Posebno bi nam bilo ustreženo s kratkimi poročili o dogodkih po Slovenskem, kar se lahko sporoči na dopisnici.

Izhajale bodo „Novice“ v dosedanji obliki in obsegu tudi v novem letu. Cena jim bode: za ljubljanske naročnike v tiskarni prejemane: za celo leto 6 kron (3 gld.), za pol leta 3 krone (1 gld. 50 kr.) in za četrt leta 1 krono 50 vin. (75 kr.). Po pošti prejemane za celo leto 7 kron (3 gld. 50 kr.), za pol leta 3 krone (1 gld. 50 kr.) in za četrt leta 1 krono 80 vin. (90 kr.). Za pošiljanje na dom v Ljubljani se plača za celo leto 80 vin. (40 kr.). Naročnino se pošilja: **Blasnikovi tiskarni v Ljubljani.**

Politiški oddelek.

Na pragu novega stoletja.

Tekoče stoletje se nagiba svojemu koncu. Zvezdoznanai sicer niso jednih mislij, od kdaj naj se računa novo stoletje, ali od 1. januvarja 1900 ali od 1. januvarija 1901 toda zdravi ljudski instinkt računa od 1. januvarija 1900 in tudi katoliška cerkev je tega mnenja ter je prihodnje leto proglasila za sveto leto

Ako motrimo življenje z višjega stališča, ako pritrdimo tistemu mislecu, ki je dejal, da je življenje narodov večen boj proti obstoječim razmeram in za višje ideale ter po tem načelu sodimo minolo stoletje, potem moramo priznati, da se je v njem izvršil velikanski napredek a da je vzlic temu človeštvo še danes jako odaljeno od svojih smotrov.

V znamenju mislij, ki jih je rodila velika francoska revolucija se je bila koncem minolega veka začela temeljita preobrazba vseh političnih nazorov, Neposredno pred začetkom 19. veka je na razvalinah teh idej Napoleon Bonaparte dvignil zastavo absolutizma in se proglasil prvim konzulom. Cela desetletja je potem zopet vladal ta absolutizem, dokler mu niso revolucije zadale l. 1848 smrtnega vdarca. Od tedaj je hiral in umiral in četudi ljudska suvereniteta še do današnjega dne ni zadobila popolnega priznanja in še ni zmagala, je vendar tako utrjena, da si je le težko predstavljati novo reakcijo, najsi je tudi mnogo skrivnih sil na delu, da jo obnovi.

Evropa je v tem času znamenito premenila svoje lice. Narodnostna ideja je osvobodila naprej Grško in Srbijo ter Rumunsko, potem vstvarila zjedinjeno Nemčijo — ki je zdaj jedna najmogočnejših držav na svetu — in zjedinjeno Italijo. Obudila je tudi druge narode, ali samo Madjari so bili tako srečni, da so si izvojevali neodvisnost, dočim se Poljaki, Čehi, Slovenci še danes zaman trudijo, da dosežejo vsaj tisto relativno samostalnost, katera je za življenje in napredovanje na narodni podlagi neizogibno potrebna.

Ob koncu 19. veka vidimo, da so se iz največje bede povzpele k novi moči narodi, ki so v začetku veka obupavali sami nad seboj, ne moremo pa trditi, da bi danes naša ljubljena Avstrija zavzemala vsaj tisto mesto, kakor pred sto leti. Napredovala je sicer v mnogih ozirih a zdaj je bolna, težko bolna in si ne more opomoči, ker se neče oprijazniti z načelom narodne ravnopravnosti.

Politične dogodbe v minolem stoletju so tudi rodile novo mogočno stremljenje, socijalno gibanje. To je sicer zašlo na pota ekstremnega radikalizma ali jedro njegovo je zdravo in dobro. V bistvu teži na tem, da se izravnajo politične pravice vseh stanov in da se tudi proletarcu osigura človeku dostojna eksistenca in v tem oziru je to gibanje že doseglo znamenitih vspehov.

Najznamenitejši napredek pa je zaznamovati na polji znanosti v obče. Človek se trudi, da razkrije vse tajnosti nature in vesoljstva, a posebnim uprav kolosalnim vspehom je človeški duh deloval na polju tehničnih ved. Dandanes hite parobrodi po vseh železnicah, zemlja je preprežena z železniaami, s telegrafi in s telefoni, ves način produkcije je predrugačen, nastala je velikanska veleindustrija, ki grozi z uničenjem malone vsemu rokodelstvu.

Ko bi naši očaki, ki so ob začetku sedanjega poletja legli pod zemljo, vstali danes iz grobov, bi se pač čudili velikanskim izpremembam in težko da bi se spoznali v sedanjem življenju. In vender, kako kratka je doba 100 let!

Napredek povsod, kamor se ozremo. Ako premišljamo, v koliko so se izpolnili ideali, ki jih je gojilo človeštvo v tem stoletju in ako potem sestavimo obračun, moramo sicer reči, da se marsikako upanje ni izpolnilo, da se je marsikaj zgodilo in zasukalo drugače, kakor so menili naši predniki, priznati pa se mora, da tako, kakor sedaj, ob koncu 19. veka, ni bila nikdar živa misel humanitete. Človeštvo se je povzdignilo na višji nivo. To je delo velike humanitarne ideje in zanašajoč se na njeno popolno zmago saj je najplemenitejša izmed vseh, ki polnijo človeška srca, prestopamo v sveto leto 1900.

Politični pregled.

Avstrija in Rusija. — Minister zunanjih del grof Goluchowski je v svojem ekspoze veliko govoril o prijateljstvu mej Avstrijo in mej Rusijo, v „N. Fr. Presse“ pa se je hvalil, da se mu je posrečilo sprijazniti Rusijo z razmerami v Srbiji. S tem je pa slabo naletel. Ruska vlada mu je v najodličnejših listih dala tak odgovor, da si ga bo zapomnil. Izjavila je, da Goluchowskega posredovanje ni imela prav nikacega vspeha in da Rusija odločno obsoja srbske razmere. Kar sta pisala „Nov. Vremja“ in „Sanktpeterburgskija Vedomosti“ to kaže, da je prijateljstvu mej Rusijo in Avstrijo konec.

Novo ministerstvo. — Claryjevo ministerstvo je odpuščeno. Wittek, dosedanji minister železnic, je sestavil novo vlado. V četrtek je bil Clary v avdijenci pri cesarju, ki mu je naznanil sprejetje demisije in mu podelil veliki križec Leopoldovega redu. Potem je bil sprejet Wittek, ki je cesarju v odobrenje predložil ministersko listo. Imenovani so: Wittek predsedstvo in železnice, grof Welsersheimb domobranstvo, Stummer minister notranjih del, Schrott vodja pravosodnega ministerstva, Stiebral vodja trgovinskega ministerstva, Jorkasch-Koch vodja finančnega ministerstva, Blumfeld vodja poljedelskega ministrstva, Berndt vodja naučnega ministrstva, Chledowski minister za Gališko. To ministerstvo bode provizorično ter ostane baje do meseca marca, t. j. vladalo bode na podlagi § 14 le do tedaj, dokler se snide državni zbor. Govori se pa tudi, da ostane Wittekovo ministrstvo samo nekaj tednov na krmilu potem pa se umakne drugemu, na pol parlamentarnemu ministrstvu, kateremu bi stal na čelu dr Körber. To ministrstvo bi imelo nalogo, pripraviti kot ustanovitvi nove parlamentarne koalcije.

Delegacija je imela dne 28. t. m. sejo, v kateri je dovolila štirimesečen budgeten provizorij.

Gospodska zbornica — je z veliko večino sprejela zakonski načrt o odpravi časniškega koleka s 1. januvarjem prihodnjega leta. Udala se je le z veliko težavo, ker se je bala javne nevolje. Predlog, naj se načrt nujno razpravlja še istega dne, je obveljal le z neznatno večino. V razpravo so posegli grof Schönborn, ki je zahteval, naj se privatna žaljenja časti, storjena potom tiskopisa, odvzamejo porotnim sodiščem, grof Harrach je izrekel upanje, naj se pomnoži število patrijotičnih listov in baron Berger, ki je trdil, da se bode pomnožilo slabo časopisje. Slednjič je bil sprejet zakonski načrt z veliko večino, ker so glasovali zanj tudi mnogi taki člani, ki so glasovali proti nujnosti razprave. S tem je časopisju vsaj nekoliko pomagano.

Bivša ministra zopet v službi. — Bivši vodja ministerskega predsedstva grof Clary je zopet imenovan namestnikoma na Štajerskem, bivši pravosodni minister Kindinger pa se je tudi že vrnil v Trst, da zopet prevzame predsedstvo višjega deželnega sodišča.

Deželni zbori, — izvzemši primorskih in tirolskega ter dalmatinskega so sklicani na dan 29. decembra, a zasedanja bodo trajala le malo časa.

Vojna v južni Afriki. Angležem gre vedno slabše. Največjo nado so stavili v generala Buller, ki je imel kakih 20.000 mož. Pa tudi ta nada se je izjalovila zadnje dni minolega tedna. General Buller je hotel namreč Bure zapoditi iz nekih jako važnih utrdb ob reki Tugela. Napadel jih je toraj z vso svojo vojsko, ki jo je postavil v tri kolone. Vnel se je med Angleži in Buri, katerih poslednjih je bilo okolo 12.000, hud boj. Naposled so pa Buri venderle zapodili Angleže v divji beg ter jih mnogo pobili in vjeli. Vzeli so Angležem 11 topov. Ta poraz je neizmerno užalil Angleže, a sram jih je tudi pred vsem svetom, ko vidijo, kako upada dan za dnevom njih ugled. Zdaj se mobilizuje še 7. divizija, katero takoj prepeljejo v Afriko. Imenovani so tudi drugi zapovedniki v osebah generalo Roberta in generala Kitschnerja in ustanovljene so vse vojne operacije, da prideta ta dva na bojišče. Tudi ponosni Angleži so začeli moliti in skesano delati pokoro! Zdaj se zatekajo k Bogu za pomoč in za tolažbo! Delajo pred vsem svetom očitno spoved in se obtožujejo svojih velikih grehov! Jako slabo mora stati za mogočno Anglijo, ako so začeli že obupavati nad seboj in svojo vojsko admirali in generali ter zdaj še le vidijo rešitev v Božji pomoči! Podadmiral Campion je objavil v „Times“ sledeči poziv: Kako dolgo bodo v vladajoči čakali, predno si izprosijo pri kraljici dovoljenje, odrediti za dan spokorjenja in molitev? Kaj je Anglija tako pravičen narod, da mora ignorirati Boga bitk, ko vendar vemo, da je vojna ena njegovih palic, in ko vendar vemo, koliko kazen smo si zaslužili s svojimi narodnimi grehi? Morda hodo porazi zadnjih dni vendar le prisilili narod, da pade na kolena, in da začne našega nebeškega očeta rotiti, naj nakloni v tem našem težkem boju svojim grešnim otrokom zmago! Poslanec Smith pa je takisto v „Times“ objavil tale poziv: Mi kot narod, smo pozabili, da je Bog. Naše narodno življenje je bilo v zadnjih letih napolnjeno z domišljavostjo in prevzetnostjo. Naši državniki so se preveč baharili z našo državo, kakor bi bilo to delo njihovih rok. Naš moralični ton je postal lahak. Narod zasluži kazen Mi kot narod se moramo svojih narodnih grehov izpovedati in prositi Boga odpuščenja Tako smo storili pri uporu v Indiji in danes smo kakor takrat v najresnejši krizi. Takih izjav je več in je torej razvidno, da so Angleži res obupani. Tolažba jim je zdaj le požrtvovalnost nekaterih rodoljubov, ki so segli globoko v svoj žep, da podprejo vojno ministerstvo. Lord Chesam na pr. bode sam oborožil 3000 prostovoljcev ter jih peljal v južno Afriko. Iz Indije pošlje ondotni višji poveljnik Lockhard baje štiri polke aklimatiranih čet in artilerijsko brigado, a tudi Avstralija in Kanada pošljeta večje oddelke. Lord Goschen, prvi lord admiralitete, se je izjavil te dni proti temu, da bi se porabili mornarični vojaki za vojno proti Burom, češ, da treba je biti Angliji pripravljeni za vsak slučaj. Goschen se pač boji ustaj na drugih krajih, kamor bi morala hiteti mornarica!

Obrtnija.

Trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko.

O seji trgovske in obrtniške zbornice za Kranjsko dne 28. novembra 1899, katere so se pod predsedstvom g. podpredsednika Antona Klein-a in ob navzočnosti vladnega zastopnika g. c. kr. deželnovladnega svetnika dr. pl. Rülinga udeležili gg. zbornični člani: Ivan Baumgartner, Oroslav Dolenec, Franc Kollmann, Ivan Krajec, Josip Lenarčič, Karol Luckmann, Franc Omersa, Friderik Pauer, Vaso Petričič, Josip Rebek, Fran Ksav. Souvan, Feliks Stare, Feliks Urbanc in Jernej Žitnik, poročamo naslednje:

Podpredsednik otvori sejo, globoko obžaluje, da je g. zbornični predsednik zaradi bolezni zadržan udeležiti se današnje seje in izraža upanje, da bode skoro okreval in se udeleževal zborničnih posvetovanj. G. g. zbornična člana Gassner in Supančič sta svojo odsotnost opravičila z boleznijo, Kušar, ker mora biti navzoč v poslanski zbornici in Hren zaradi neodložljivih opravkov.

*

Overovateljema sejnega zapisnika imenuje podpredsednik zbornična člana Ivana Baumgartnerja in Josipa Lenarčiča.

I. Zapisnik zadnje seje se odobri.

II. Zbornični svetnik Karol Luckmann poroča o ukazu c. kr. trgovinskega ministerstva glede premembe § 77. obrtnega reda. Odsek vpira svoje poročilo na mnenja in izjave obrtnih in trgovskih zadrug ter tovarniških in drugih podjetij, katera so se za mnenje poprašala. Odsek je dobil od različnih interesovanih krogov izjave.

Za premembo § 77. obstoječega obrtnega reda, katero je nižjeavstrijsko obrtno društvo trgovinskemu ministerstvu nasvetovalo in ki se glasi: Če se o roku odpovedi ni drugače dogovorilo, velja to tako, da i lastnik obrta i delavec ob vsakem času lahko takoj razdeneta delovno razmerje," se je šest tovarniških podjetij izjavilo. Izmed teh izjav se je ozirati samo na pet, ker se pri eni ni navedel noben vzrok v podkrepljenje spremembe. Od teh pet se je pritrditev nameravani premembi § 77. v obče utemeljila s tem, da delodajalcem rok odpovedi nič ne koristi, ker so i v slučaju, da sami odpovedo, i v slučaju, da jim delavec odpove, primorani delavca takoj odpustiti in mu plačo za ta rok izplačati in sicer zato, ker delavec, bodisi, ako prostovoljno; bodisi primoran, še med tem časom v delu ostane, malo ali nič ne naredi, ali pa še celo škodo dela.

Nasprotno se pa delavec, ker se boji delo takoj izgubiti, potrudi, da zadovolji s pridnostjo svojega gospodarja in si s tem zagotovi stalno delo.

Bati se pa tudi ni, da bi delodajalci, ako bi delavci kar v masah izstopali iz dela, trpeli škodo ali da bi morali ustaviti svoje obrtovanje ali je občutno omejiti, ker isti porabne in dobre delavce že itak s pogodbo na se privežejo.

Večina zbornici došlih izjav se pa izreka za ohranitev obstoječega 14 dnevnega roka za odpoved in sicer iz teh vzrokov:

Štirinajstdnevni odpovedni rok je v obojestranski koristi.

Odprava odpovednega roka se smatra za nevarno in demoralizujoče zlasti z ozirom na sedanje socijalistične razmere.

Četudi sd je udomačila navada, zlasti pri tovarniški industriji, da se delavska pogodba vkljub zgovorjenemu odpovednemu roku mnogokrat takoj razdere, ker je delodajalec spoznal, da mu delavec, ki je oblastveno prisiljen držati se odpovednega roka, v tem času največkrat ničesar ne koristi, — se mora vsaj na to gledati, da se te razmere splošno ne udomačijo, ker je še mnogo obrtnih obratov in industrijskih podjetij, pri katerih te škodljive razmere še niso v navado prišle. To prizadevanje se bo ravno z določenim odpovednim rokom znatno podpiralo. Zlasti v manjših mestih in krajih nima niti delodajalec prilike nenadoma izstopivšega delavca z drugim nadomestiti, niti ne more delavec takoj dobiti novega gospodarja. Pri prvem trpi gotovo njegovo obrtovanje, drugi je pa, nepripravljen na to, primoran brez materijalnih sredstev morda dolgo časa brez dela in zaslužka prebiti. Taki slučaji imajo jako slab učinek na delavca.

Tudi se je izražalo mnenje, da bi vsled nasvetovane premembe občutno trpela v javnem interesu zaželjena stalnost vsakega obrta in s tem tudi storilna sposobnost industrije, ker bi delavci pri negotovem delavnem razmerji lahko vsak trenutek v masah izstopali in obratu škodovali, nasprotno pa bi delavec takoj lahko postal brez dela in kruha.

V obče je pa mnenje to, da se kupčijsko življenje in povzdig obrta pospešuje najbolj z urejenim stalnim delovnim in službenim razmerjem in da je želja po stalnem delovnem razmerji danes še dokaj večja, kakor je kedaj bila.

Dalje se razodéva v izjavah želja po določilu, da bi odpovedni pogoji za oba pogodbena dela enako veljavo imeli in da bi odpovedni rok bil za oba dela isti. Vsled tega naj bi se to določilo uveljavilo tudi za delavce, ki imajo od kosa plačo in ki po dogovoru (akordu) delajo in sicer tako, da pomožni delavci, ki se od kosa plačujejo ali po dogovoru delajo, ne smejo brez postavnega vzroka niti delo opustiti, niti odpuščeni biti, predno niso prevzetega dela pravilno dovršili. To določilo § 77 o. r. se mora kot v interesu pravne enakosti delojemalca z delodajalcem za nujno potrebno smatrati in to tem bolj, ker je ta enakopravnost tudi v § 1160 državljanskega zakonika utemeljena.

Te nazore in izjave uvažujoč je odsek dosegel mnenje, da se s premembo § 77 o. r., kakor jo je nižjeavstrijsko obrtno društvo c. kr. trgovinskemu ministerstvu nasvetovalo, namreč v tem smislu, da i delodajalec i delavec delavno razmerje vsak čas lahko takoj razdereta, če se o roku odpovedi ni drugače dogovorilo — iz zgoraj navedenih vzrokov ne more strinjati. Zato nasvetuje: Zbornica naj se v smislu tega poročila izjavi na c. kr. trgovinsko ministerstvo. — Predlog se sprejme.

III. Zbornični svetnik Karol Luckmann poroča o peticiji zbornice posestrime v Inomostu na c. kr. finančno ministerstvo, da naj isto najmanj za dve leti podaljša rok, do katerega sme bakreni drobiž po $^1/_2$ in 1 kr. še v prometu ostati.

Vsled ukaza c. kr. finančnega ministerstva z dne 9. junija 1897, št. 4468 preneha z 31. decembrom 1899 dolžnost države sprejemati še bakreni drobiž po $^1/_2$ in 1 krajcar. Ker je pa še jako veliko tacega drobiža v prometu, je skoro popolnoma nemogoče, da bi se ves drobiž take vrste do 31. decembra t. l. iz prometa vzel. Isti bode tudi pozneje še v prometu ostal in se, kar je čisto naravno, zlasti pri trgovcih

nabiral, ker so ti mnogokrat primorani tak drobiž že radi tega za plačilo vzeti, da svojih odjemalcev ne izgubijo. Pri tem bodo pa trgovci jako občutno škodo trpeli, ker ne bodo c. kr. blagajnice in uradi takega drobiža več sprejemali in bo isti tedaj vso vrednost izgubil.

Odsek tedaj nasvetuje, da naj zbornica z enako vlogo na c. kr. finančno ministerstvo podpira prošnjo zbornice posestrime v Inomostu.

Zbornični svetnik Vaso Petričič je proti temu predlogu, ker ne uvidi potrebe, da bi se ta rok podaljšal. Vsakdo je imel dovolj časa znebiti se tega drobiža, ker se je to že davno razglasilo.

Poročevalec Karol Luckmann opomni, da je podaljšanje roka le v korist ubogim, da isti ne izgube svojega denarja. Ta drobiž se tako več ne izdaja.

Zbornični svetnik Vaso Petričič nasvetuje, da naj se odsekov predlog v toliko premeni, da se rok le za pol leta podaljša, namesto za dve leti.

Zbornični svetnik Ivan Baumgartner podpira odsekov predlog, češ da so se vselej izgube pojavile, kadar se je star denar iz prometa vzel.

Po nekaterih opomnjah poročevalca in zbornič-nega svetnika Frana Omersa se je odklonil predlog zborničnega svetnika Vaso Petričiča in sprejel odsekov predlog.

IV. Zbornični svetnik Fran Omersa poroča v imenu odseka o volitvi dveh zastopnikov v deželno obrtno komisijo. Deželni zbor kranjski je sprejel v seji dne 12. maja t. l. samostalni predlog deželnega poslanca Ivana Šubica, ki meri na to, da se v Ljubljani ustanovi deželna obrtna komisija, katere naloga bi bila skrbeti za podporo, povzdigo, razvoj in procvit kranjske obrtnije.

Med rednimi člani v tej komisiji sta tudi dva zastopnika trgovske in obrtniške zbornice, zato se je deželni odbor kranjski obrnil do zbornice, da imenuje in določi ta dva zastopnika. Ustanovitev deželne obrtne komisije je po mnenji odseka jako velike važnosti zlasti za mali obrt. Komisija bode prirejala učne kurze za obrtnike ter razstave obrtnih izdelkov, priskrbovala obrtnikom delavska sredstva in pospeševala gospodarsko organizacijo malega obrta.

Odsek nasvetuje: Zbornica naj zastopnikom trgovske in obrtniške zbornice v tej komisiji izvoli gospoda zborničnega svetnika Josipa Lenarčiča in gospoda zborničnega svetnika Josipa Rebeka.

V. Zbornični svetnik Josip Lenarčič poroča, da vsled dopisa podružnice avstro-ogerske banke v Ljubljani izstopijo koncem tega leta po preteku zakonite poslovne dobe gospodje cenzorji Otomar Bamberg, Ivan Baumgartner, Alfred Ledenig in Ivan Perdan. Z ozirom na člena 40 in 64 bančnih pravil nasvetuje poročevalec v imenu odseka: Zbornica naj za izpraznjena mesta cenzorjev nasvetuje gospode: Otomar Bamberg, Ivan Baumgartner, Alfred Ledenig, Ivan Perdan, F. M. Regorschek in Urban Zupanc. — Predlog se sprejme. (Dalje)

Kmetijstvo.

Kranjska kmetijska družba.

Cena kmetijskih pridelkov se kar ne more povzdigniti tako, da bi se v kmetijah naložena glavnica pošteno obrestovala in da bi se izplačal trud, ki ga ima človek z obdelovanjem zemlje. Naše kmetije so več ali manj vse pasivne. Samo tisti kmetovalec zamore v rednih razmerah izhajati, ki si je zagotovil kaj postranskega zaslužka. Kdor se resno bavi z živinorejo, kdor ima vožnje itd., tisti se še nekako prebije, ako ga ne zadene kaka posebna nesreča, ako mu toča ne pobije ali povodnje ne uničijo poljskih pridelkov ali če ni treba hčeri dote šteti.

Te razmere se ne bodo premenile, dokler se ne pretrga sedanja trgovinska in carinska pogodba z Ogrsko. Ta pogodba je največja naša nesreča. In ker so razmere v naši državi žalibog take, da se ta pogodba še dolgo ne pretrgala in ker je nadalje žalostna istina, da ravno odločilni krogi nimajo resne volje, kaj storiti za povzdigo kmetijstva, je treba misliti, kako naj se kmetu drugače pomaga.

Nekaj let je tega, kar je poslanec Povše nekako obupajoč svetoval kranjskim kmetovalcem, naj vse njive premene v travnike in naj se posvetijo izključno samo živinoreji, češ, da je ta panoga kmetijstva jedina, v kateri se da kaj zaslužiti.

V tem obsegu je bil pač nekoliko prenagljen. Tako daleč ne more iti kranjski kmetovalec, ker bi sicer še veliko poprej prišel na kant, ali zato je v Povšetovem nasvetu vender zdravo jedro. Resnica je namreč, da je dandanes živinoreja poglavitna opora kmetovalca in da se bo kmetovalcu razmeroma še najbolje godilo, ako se je resno in umno poprime.

V to svrho je naša uzorna kmetijska družba že pred mnogimi leti posvetila vse svoje moči povzdigi živinoreje. Pred vsemi je gledala na to, da je upeljala za naše kraje najprimernejše pasme. Sedanja živina, kar se je redi v naši deželi, je veliko boljša in lepša kakor je bila nekdaj. Hrvaške buše se počasi izgubljajo in kmetovalec ima vedno lepšo živino na prodaj ter jo tudi čedalje bolje prodaja. Sedaj prihajajo na naše semnje že kupci iz različnih dežel in pokopujejo mnogo živine, kar spravlja obilo denarja v naše kraje, vrh tega pa je hrvaška vlada začela tudi govedi za pleme kupovati pri nas. To pač najbolje svedoči, da se je šivinoreja znatno povzdignila in nihče ne more tajiti, da je to v prvi vrsti zasluga kranjske kmetijske družbe.

Sedaj je ta družba šla korak dalje in hoče umnim živinorejcem tudi pri prodaji živine pomagati. Ta namen je vreden vsega priznanja in mi smo trdno prepričani, da bo kmetijska družba s tem v jednem letu kmetovalcem naše dežele več koristila, kakor vsa konsumna društva v petdesetih letih.

Kmetijska družba sestavi zapisnike vseh plemenskih govedi, kar jih je v deželi in bo posredovala, da se po vrednosti prodajo. S tem je družba razširila svej delokrog. Odslej ne bo njena naloga, samo delati na povzdigo kmetijstva, ampak tudi posredovati pri razpečavanju kmetijskih pridelkov, a kako velikega pomena utegne to postati, to si zamore misliti le kdor pozna križe in težave kranjskega kmeta.

S tem sklepom, ki ga je osrednji odbor storil zadnje dni, stopi kmetijska družba v novo stoletje in mi jej želimo, naj bi ostala tudi v prihodnje to kar je zdaj: pravi blagoslov kranjskega kmeta.

P. n. gospode naročnike „Novic“ prav uljudno prosimo, da dopošljejo zaostalo naročnino, ker moramo veliko stroškov poravnati.

Upravništvo.

Novice.

— **Osebne vesti**. Voditeljem mestne posredovalnice za delo in službe v Ljubljani je imenovan gosp. Ivan Dražil. — Sodni tajnik g. dr. Janko Babnik je imenovan ministrijalnim tajnikom v pravosodnem ministerstvu. — Učiteljici gosp. Mariji Rupnik v Leskovcu je podelil poljedelski minister II učno mesto na c. kr. rudniški šoli v Idriji.

— **Cerkvene vesti**. Vmeščen je bil dne 20. t. m. č. g. Josip Volc na župnijo Velike Poljane pri Ribnici. Za župnijo Št. Jurij pod Kumom je prezentiran č. g. Frančišek Avsec župnik v Brusnicah. — Za grof Lambergov kanonikat pri ljubljanski stolni cerkvi je prezentiran č. gosp. dr. Frančišek Lampe, profesor bogoslovja in vodja Marijanišča v Ljubljani. — Za župnijo Slavina je prezentiran č. g. Matija Prijatelj, župnik v Strugah

— **Okrajnimi šol. nadzorniki na Sp. Štajerskem**, so imenovani: za celjsko okolico, Vransko in Šmarje učitel Jožef Supanek v Grižah, za Trbovlje, Brežice in Sevnico nadučitelj v Trbovljah Jos. Vodušek, za Maruberg, Šoštajn, Slov. Bistrico in Konjice nadučitelj I. Dreflak v Rogatcu, za mesta Maribor, Celje in Ptuj ravnatelj v Mariboru Fr. Fritsch, za okraje Ljutomer, Rogatec, Gornja Radgona in ptujska okolica vodja v Laškem trgu I. Rammer in za okraje Slov. Bistrica, St. Lenart in mariborska okolica profesor v Mariboru dr. Janko Rezjak.

— **Umrl** je na Igu ondotni župnik č. g. Jakob Dolenc. po dolgi vodenični bolezni.

— **Nenadoma umrl** je dne 22 t. m. ljubljanski bankir in poslovodja „Glavne hranilnice in posojilnice“ gospod Makso Veršec.

— **Zmage ob meji**. Pri občinskih volitvah v Selnici ob Muri, dalje v Kastvu in v Boljunu so zmagali Slovenci oziroma Hrvatje.

— **Gimnazija v Kranju** kaj dobrv napreduje. Letos ima že sedem razredov in pet paralelk. Obiskuje jo nad 500 dijakov, poučuje pa 15 profesorjev.

— **Družba sv. Cirila in Metoda** ustanovi v Tržiču otroški vrtec.

— **Novo orožniško postajo** so dobili v Zagorju pri Postojini in v Sodražici.

— **Slovenska mestna ljudska šola v Gorici**. Ministerstvo je na podlagi komisijonelnih poizvedb odločilo, da je Catinellijeva vojašnica v Gorici nesposobna za to, da bi bila v njej nastanjena slovenska mestna ljudska šola. Mestni zastop je hitel zadevo zavleči in je uložil priziv na upravno sodišče

— **Pod prusko piklhaubo**. Da ne pozabimo, da smo že globoko v pruski malhi, je naša vojna uprava naročila za avstrijske žandarje tudi že pruske piklhaube in sicer namesto sedanjega klobnka, ki je dobro pristojal ljudem in je imel to dobro lastnost, da je bil pristno — avstrijsk. Ali se hoče vojni minister in kdo drugi maščevati na upornosti avstrijskih slovanskih rezervistov proti nemškemu „hier“ na kontrolnih shodih? Stvar postaja zares čedalje bolj sumljiva za nas — „Avstrijce“: v Trstu se prikazujejo uniforme italijanskih kanonirjev, naši žandarji pa dobivajo pruske piklhaube. Je-li to vspeh trozvezne politike? Nemogoče! Sicer bi se moralo pokazati tudi v Nemčiji in Italiji kaj — avstrijskega?? — —

— **Poštno**. Sedanje poštne nakaznice se morejo rabiti le še do novega leta, poštne znamke in drugi vrednostni obrazci pa še do 31 marca 1900 Vse dosedanje poštne vrednostne tiskovine bodo poštni uradi do konec decembra 1900 zamenjavali za nove.

— **Novo šolo** dobi vsled požrtvovalnosti turjaškega grofa Auersperga občina Turjak. Nekaj tlake in materijala bo dala občina, ostalo pa grof. Šola se zgradi v próslave cesarjeve vladarske 50letnice.

— **Deželnozborska volitev na Goriškem** iz kurije veleposestnikov na mesto grofa Alfreda Coroninija se bo vršila 3. januvarja. Slovenski volilci so se zjedinili na kandidaturo tolminskega župana Oskarja Gabrščka.

— **Praktični kurz za mlekarstvo in sirarstvo** se vrši v Sv. Mihaelu na Tirolskem. Prične se 9. januvarja in bo trajal 8 tednov. Pouk bo brezplačen, za stanovanje in za hrano pa bo plačati 34 gld Opozarjamo na ta kurz vse mlekarske in sirarske zadruge.

— **Nova potujčevalnica**. „Lega Nazionale“ hoče zidati šolo v bližini Kanfanara, da tako slovanskim otrokom nastavi novo past.

— **Bakreni drobiž po 1 in $^1/_2$ kr** sprejemajo državne blagajne le še do 31. decembra, po preteku tega dne odpade v smislu naredbe finančnega ministerstva vsaka obveznost za sprejemanje tega denarja.

— **Pogreša se** mizarski pomočnik Jakob Ločnikar, 28 let star, rojen v Medvodah, kateri je delal ori mizarskem mojstru Bruderju v Ljubljani. V nedeljo je bil namenjen k svojim starišem v Št. Vid, pa je ostal do večera v Ljubljani, in je bil še zvečer ob pol 9. uri v gostilni „pri figabirtu“. Od tega časa naprej se pogreša. Domov ga ni bilo, in nihče ne ve, kam je zginil.

— **Zmrznil** je 21letni fant Andrej Vrankar iz Gabrija občina Blagoviške. Šel je s sejma iz Krašnje, se napil žganja potem pa opešal na potu in obležal na domačem vrtu, kjer so ga našli zmrznenega.

— **Pri zibanju umrl** je dne 19. t. m. 98letni starček Anton Berus v nekem kraju pri Novem mestu. Zaspal je pri zibanju in se ni več probudil.

— **Tat v cerkvi.** V farni cerkvi v Celju zasačili so te dni pri jutranji maši človeka, ki je ukradel neki ženski iz žepa precejsnjo svoto denarja. Tatu so prijeli, a ko so ga pripeljali iz cerkve, iztrgal se je ljudem iz rok in vsled jutranjega mraka srečno pobegnil.

— **Nesreča na železnici.** V soboto sta trčila v Kalsdorfu na Štajerskem dva tovorna vlaka. Dva kondukterja sta bila poškodovan. V nedeljo zjutraj se je zaletel brzovlak v tovorni vlak. Ranjenih je bilo mnogo potnikov. V ambulančnem vozu je stisnilo tramovje poštnega kondukterja tako, da so se mu noge večkrat zlomile. Tudi dva poštna uradnika sta bila močno ranjnna. V spalnem vagonu je zgorela prtljaga: Iz gorečega poštnega voza so rešili samo nekaj pošnih žakljev, jednega s 500.000 gld. in jednega s 15 000 K. ostala pošta je zgorela. Skoro ob istem času se je zgodila nesreča na Mariborskem kolodvoru. Brzovlak je trčil v neki vlak, katerega so tam premikali. Petnajst voz in z lokomotivi sta bili poškodovani. Tudi tu je nastal v ambulačnem vozu ogenj. Ponesrečil se ni nihče. Tudi na raznih drugih progah in to v različnih drugih deželah so se te dni zgodile nesreče.

— **Star samomorilec.** V Trstu je skočil z okna svojega stanovanja neki 80letni starec!

— **Nezgoda.** Simon Forstner, topničar v novi vojašnici na Dunajski cesti je v noči od 24. in 25. t. m. ponesrečil. V hlevu ga je konj s kopitom vdarii v prsa, v hrbet in v glavo in mu je izbil jedno oko.

— **Umor.** Dne 19. t. m. popoldne je v bližini Litije hlapec posestnice Marije Korbar iz Zagorja pahnil svojo ljubo ko stc se vozila čez Savo, v vodo, kjer je utonila. Morilca so zaprli.

— **Pivovarna v Afriki.** Na Kongu v Kinuenzi ob Kongo-železnici so ustanovili prvo afriško pivovarno tamošnji misijonarji. Pivo delajo iz surovega riža in nekoliko hmelja brez alkohola in sladkorja. Misijonarji izvrstno prodajajo po vsej Afriki to svoje pivo, ki je jako dobro in zdravo.

— **Jako značilno.** Glavni urednik največjega angleškega lista „Daily Chronicle ki je bil do sedaj edini časniški protivnik angleške vojne v Afriki, je stopil iz uredništva zaradi — poštenja. Lastniki lista so mu namreč očitali da se stavi v svojih poročilih po robu angležki vojni struji in da ne objavlja poročil z bojišča po navodilih, katerih so mu dajali lastniki: Mr. Massingham je svoje nazore glede afriške politike z vso enerižjo zagovarjal skozi in skozi obsojal v njo in njene motive. To mu je nakopalo srd lastnikov lista in — moral je iti. Šla sta pa žnjim še dva druga urednika Mr. Harold Sperader in Vaughan Nash, ki sta tudi raje obrnila hrbet listu nego ga ubogala — lažnjivce. — Na tak način hočejo Angleži delati svojo afriško javnost, — z lažmi in grdimi žrtvami.

— **Moderni topovi.** Kako važni so topovi za uspeh vojn, kažejo dogodki v Južni Afriki, kjer imajo Buri mnogo boljše topove kakor Angleži. V nemško-francoski vojni so imeli Francozi topove, katerih kroglje so padale 200 m pred Nemci in tako niso naredile nikake škode. Prvi 16 centimeterski topovi so nosili 6600 m. Leta 1870 so dosegli že 8500 m l. 1875 že 12.000 m in kmalo na to 15.000 m. L. 1880 so streljali na Angležkem s topom 19.955 m daleč. Francozi imajo sedaj dva topa, katerih prvi nese 32 km, drugi pa ki še ni rabljiv, pa celo 24 km, daleč. Največje topove imajo Nemci. Tak top tehta 116 ton. Vsak strel velja 3600 gld. samo projektil kroglja stane 1200 gld. Za vsak strel se porabi 495 kg smodnika. A ustreliti se more s takim topom samo 93 krat. Potem se mora top preliti. Ker velja tak top 190.000 gld., se zmanjša njega vrednost z vsakim strelom za 1800 gld.

— **Ženska — vojna poročevalka.** „Daily Mail" ima v Južni Afriki kot poročevalke gospo Saro Wilson hčer vojvode Malborough, sestro pokojnega lorda Raudolpha Churchilla. Gospa Wilsou je bila spočetka v Mafenkingu ter odšla odondot s svojo postrežnico na konju v Pretorijo, ki je od Mafekinga 200 angl. milj. Njena poročila iz Mafekinga so zbujala veliko zanimanje. V Pretoriji pa so jo zaprli, a Joubert je naznanil angležkemu poveljništvu, da jo izpusti, ako izpustijo neko bursko damo, ki je ujetnica Angležev v Mafekingu.

— **Hudomušen slon.** V Londonu v vrtu „kristalne palače" imajo velikega slona, ki mu je ime „Eager". Ta žival je posebno priljubljena občinstvu, ki se rado ž njim zabava. Ker je slon dokaj udomačen so ga večkrat pustili brez nadzorstva, tako tudi nekega dne minolega tedna. To svobodo je pa slon za šalo izkoristil in koracal iz vrta na ulico, kjer se je v neki postranski ulici komodno vlegel na tla in se ni hotel umakniti nikomur. Vzlic raznim poskusom in zagovarjanjem od strani straže in drugega ljudstva, vkjub božkanju in laskanju ter nudenjem jedli itd. in tudi vkljub zaušnicam, ki jih je prejel, se ni ganil in ostal na svojem mestu. Potem so ga še z vrvmi zvezali na nogeh in ga skušali zleči v vrt, — a vrvi so popokale in slon je ostal nepremičen. Ker se mu je pa naposled le prebedasto zdelo, da se zbira okrog njega toliko policajev in zijalov začel je pobirati z rilcem pesek in kamenje ter ga lučati na nadležnike. Naposled se je nabralo toliko občinstva, da so policaji morali poklicati celo vojaštvo, da odstrani, — ne slona marveč občinstvo. Prehod čez ulico so zaprli. Celih 40 ur je ležal slon na ulici in še le slugom kristalne palače se je posrečilo, da so ga z jedjo zmamili nazaj v vrt. — Ta prebivalec puščave je Angležem gotovo dal misliti o trmoglavosti angležke — kolonijalne politiki.

— **Velika nesreča.** V tovarni steklenine Parlov Hart v Köflahu se je one 15. t. m. vsled na strehi nakopičenega snega ista podrla. S strašnim ropotom je streha doletela nad delajoče delavce, ter je kahih 40 oseb zasula. Tramovi so padli na kotlove in je razbili vsled česar je nastal požar. Iz ruševin so izvlekli 5 mrtvih in 12 močno ranjenih med tem ko jih je več od 20 zadobilo raznih ran. Več oseb je tako močno poškodovanih, da se jih ne more prenesti v bolnišnico v Gradec, ker bi gotovo potoma umrli, zato jih bodo na mestu zdravili in poskusili jim pomagati.

Kuverte s firmo

priporoča

J. Blaznik-ova tiskarna v Ljubljani.

Loterijske srečke

V Brnu dne 27. decembra t. l.: 63, 76, 73, 72, 67.
Na Dunaji dne 23. decembra t. l.: 66, 15, 79, 77, 70.
V Gradci dne 23. decembra t. l.: 12, 18, 63, 41, 49.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 31. oktobra 1899. Pšenica 9 gld. 20 kr., rž 7 gld. 10 kr., ječmen 6 gld. 65 kr., oves 6 gld. 20 kr., ajda 8 gld. 75 kr., proso 9 gld. 50 kr., turšica 6 gld. 60 kr., leča 12 gld. — kr., grah 10 gld. — kr., fižol 5 gld. 50 kr. Vse cene veljajo za 100 kilog.)